

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Географія глобальних проблем
2021 – 2022 н.р

Анотація дисципліни	Вивчається понятійно-термінологічний апарат географії глобальних проблем, критерії класифікації глобальних проблем, розкриваються причини, поширення та особливості основних глобальних проблем: збереження миру, демографічної проблеми, міграції населення та біженців, збереження здоров'я населення, урбанізації, наркоманії та злочинності, тероризму, сировинної, енергетичної та продовольчої проблем, проблеми сталого розвитку та розглядаються можливі шляхи їх вирішення.
----------------------------	--

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший(бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	120/4 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	2
Семестр	4
Вид підсумкового контролю	екзамен
Мова навчання	українська
Види занять	лекції/практичні
Методи навчання	лекції, практичні заняття, ілюстрування та демонстрування, спостереження, формування практичних навиків, проблемне, інтерактивне навчання.
Форма навчання	Денна
Лінк на дисципліну	посилання на, Zoom Ідентифікатор конференції: 298 146 3581 пароль: 1511

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин							Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота	Курсова робота	Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	I	120/6	60	30	-	30	-	60	-	-	+

2. Викладачі

Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:	Микитчин Оксана Іванівна кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та географії omykytchyn@ukr.net +38 063 074 08 13
---	--

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання	створення у студентів уявлення про причини, сутнісний зміст та можливі шляхи вирішення глобальних проблем, «світову кризову динаміку», проблеми
----------------------	---

	ресурсного дефіциту, боротьбу провідних держав за ринки ресурсів; розкриття найсучасніших науково-теоретичних знань щодо глобального бачення сучасних економічних, політичних і соціокультурних проблем.
Результати навчання:	<ul style="list-style-type: none"> • Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. • Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля. • Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду. • Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище. • Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами. • Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. • Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів. • Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. • Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. • Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. • Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; • Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. • Розуміти закономірності функціонування живої матерії на різних рівнях її організації, взаємозв'язків біологічних систем з компонентами неживої природи.
Компетентності	<p>Програмні компетентності При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. • Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. • Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, формулювання проблеми, обґрунтування необхідності її розв'язання, формування власного погляду, критичного осмислення фактів, явищ, подій, логічного викладу своєї думки, узагальнень. <p>фаховими компетентностями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. • Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. • Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
	Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів: знати:

<p>Результати навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування; • концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля; • закономірності функціонування живої матерії на різних рівнях її організації, взаємозв'язків біологічних систем з компонентами неживої природи. • усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду; • прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище; • формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології; • пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів; • обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних; • вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі; • брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами; • брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; • зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
<p>Пререквізити дисципліни</p>	<p>Вивчення курсу «Географія глобальних проблем» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення геології з основами геоморфології, метеорології та кліматології, загальної екології.</p>
<p>Постреквізити дисципліни</p>	<p>Набуті знання і уміння використовуються при вивченні таких дисциплін: “Заповідна справа”, “Моніторинг довкілля”, “Управління в природоохоронній діяльності”, “Техноекоекологія”, “Урбоекологія”, “Моделювання і прогнозування стану довкілля”, “Нормування антропогенного навантаження на довкілля”, “Охорона географічного середовища”.</p>

4. Програма дисципліни

Поняття про глобальні проблеми. Класифікація глобальних проблем.

Поняттєво-термінологічний апарат. Критерії глобальності. Наукові підходи до трактування глобальних проблем. Місце глобальних проблем у системі глобалістики. Суспільно-географічні аспекти глобальних проблем. Роль Римського клубу, міжнародних організацій, закордонних і українських вчених у дослідженні глобальних проблем. Критерії класифікації глобальних проблем. Еволюція наукових підходів до класифікації глобальних проблем.

Глобальна проблема збереження миру.

Ліквідація загрози планетарної військової катастрофи як умова вирішення глобальних проблем. Еволюція поглядів на війну та її причини.

Особливості сучасного мілітаризму. Військовий потенціал. Військові витрати. Навантаження військових витрат на економіку та населення. Ранжування країн світу за військовим потенціалом. Військовий потенціал глобальних лідерів початку XXI ст., регіональних держав, України.

Ракетно-ядерна та інша зброя масового знищення. Типологія країн за ознакою нерозповсюдження ядерної зброї. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. Еволюція поглядів на роль ядерної зброї. Концепція ядерного стримування і прямого захисту від ядерного удару. Концепція «обмеженої війни». Стратегічна комп'ютерна ініціатива. Геофізична зброя. Інформаційна зброя. Найновіші засоби збройної боротьби і загроза біосферної військової катастрофи. Світова торгівля зброєю і політика роззброєння.

Проблема збереження миру. Концепція позитивного миру. Концепція негативного миру. Проблема миру у доповідях Римського клубу. Проблема миру у доповідях про розвиток людини ПРООН.

Проект глобального індексу миру. Методика розрахунку глобального індексу миру (ГІМ). Індикатори миролюбності країн. Географія поширення миролюбності країн на початку ХХІ ст. Типологія країн за ГІМ. Головні тенденції миролюбності у світі загалом та в окремих макрорегіонах. Країни-лідери миролюбності. Місце України в рейтингу глобального індексу миру. Інфраструктура миру.

Глобальна демографічна проблема.

Глобальна демографічна проблема та її місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок та взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Особливості демографічної глобалізації та її значення у формуванні глобальної демографічної проблеми. Суспільно-географічні аспекти глобальної демографічної проблеми в умовах глобалізації. Ступінь впливу різних чинників на світові демографічні тенденції.

Головні риси динаміки населення. Темпи й характер демографічного росту. Ретроспективний аналіз динаміки населення від найдавніших часів. Динаміка населення упродовж ХХ ст. і на початку ХХІ ст. Експоненціальний ріст населення з середини ХХ ст. Демографічний вибух. Депопуляція населення.

Розподіл населення за макрорегіонами. Типологія країн за чисельністю населення. Перша десятка найбільших за чисельністю населення країн. Прогноз чисельності населення. Відтворення населення. Типи відтворення населення. Просторові тенденції природного відтворення населення. Типи вікової структури населення. Динаміка старіння населення за другу половину ХХ ст. Причини старіння населення. Прогноз старіння населення.

Концепція демографічного переходу. Етапи демографічного переходу у макрорегіонах і різних типах країн. Демографічна безпека. Система заходів ООН щодо забезпечення демографічної безпеки у глобальному вимірі. Демографічна політика. ООН і розробка політики сталого демографічного розвитку.

Глобальна проблема міграції населення і біженців

Сутність глобальної проблеми міграції населення і біженців. Глобалізація міграції населення і біженців на початку ХХІ ст. Взаємозв'язок та взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Суспільно-географічні аспекти глобальної проблеми міграції населення та біженців.

Сучасні передумови міграції населення та вимушеного переміщення. Ступінь впливу різних чинників на формування міграційних потоків та потоків вимушених переселенців. Вплив соціально-економічного розвитку країн світу на формування потоків мігрантів. Загрози та виклики перед суспільством виїзду / приїзду мігрантів / біженців. Регіональні відмінності прояву глобальної проблеми міграції населення та біженців.

Динаміка міжнародної міграції за макрорегіонами світу. Причини динамічних змін. Напрями та обсяги міграційних потоків. Типологія країн за розвитком міграційних процесів населення. Потенційні регіони можливого формування біженців.

Геопросторові особливості у внутрішньому переміщенні осіб в Україні.

Міграційна політика у країнах різного типу. Головні міжнародні конвенції з питань міграції та біженців. Міжнародні організації у сфері контролю міграції і біженців. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми міграції та біженців.

Глобальна проблема збереження здоров'я населення.

Здоров'я населення планети як необхідна умова прогресу цивілізації на початку ХХІ ст. Суспільно-географічні аспекти проблеми здоров'я населення. Ступінь впливу різних чинників на формування здоров'я населення. Вплив науково-технічного прогресу на здоров'я людини та сферу охорони здоров'я.

Індикатори та показники стану здоров'я населення країн світу. Методика обчислення стану здоров'я населення країн світу. Геопросторові особливості стану здоров'я населення в макрорегіонах та країнах різного типу. Типологія країн за станом здоров'я населення. Особливості державної політики в області охорони здоров'я в країнах світу та її вплив на рівень захворюваності. Причини незадовільного стану здоров'я населення в країнах, що розвиваються. Поширенні ВІЛ-інфекції в

макрорегіонах та країнах світу. Поняття хвороб цивілізації. Позитивні та негативні аспекти впровадження засад генної інженерії у медицину. Програма здоров'я ВООЗ і продовження життя людини в контексті глобальних проблем. Шляхи подолання сучасних тенденцій погіршення здоров'я населення світу.

Глобальна проблема урбанізації

Особливості поширення процесів урбанізації в умовах глобалізації на початку XXI ст. Динаміка процесів урбанізації упродовж XX ст. і на початку XXI ст. Докорінні зміни у перерозподілі міського населення між країнами різного типу. Диференціація у розподілі міського населення між макрорегіонами. Ступінь впливу різних чинників на світові процеси урбанізації.

Типологія країн за рівнем урбанізації. Перша десятка найурбанізованіших країн. Концентрація населення у великих містах. Розподіл міст-мільйонерів між макрорегіонами та країнами різного типу. Умови життя у великих містах. Найбільші агломерації світу. Зміни в ієрархії найбільших агломерацій світу.

Сутність та ознаки поняття «глобального міста». Функції глобальних міст в умовах сучасних процесів урбанізації. Глобальні міста як головні центри світу. Мережа глобальних міст та її вплив на формування нового рівня взаємодії у глобальному вимірі. Індекс глобальних міст. Індикатори та показники індексу глобальних міст. Ранжування глобальних міст за індексом глобальних міст. Шляхи вирішення глобальної проблеми урбанізації.

Глобальні проблеми наркоманії та злочинності

Сутність глобальної проблеми наркоманії та злочинності. Причини, які впливають на зростання наркоманії у світі. Взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами.

Суспільно-географічні аспекти глобальних проблем наркоманії і злочинності. Регіональні та локальні відмінності їхнього перебігу. Динаміка і географія культивування / виробництва наркотичних речовин у світі. Головні центри виробництва наркотичних речовин. Рівень споживання наркотичних речовин дорослим населенням країн світу. Структура споживання наркотичних засобів в макрорегіонах та країнах. Головні маршрути транспортування наркотиків у світі.

Організовані злочинні угруповання глобального типу на початку XXI ст. Геопросторові особливості їхньої діяльності. Індекс злочинності. Індекс безпеки. Особливості геопросторової організації країн за індексом злочинності. Типологія країн за індексом злочинності. Кіберзлочинність.

Загрози спричинені глобалізацією наркоманії і злочинності. Зв'язок глобальної проблеми наркоманії з організованою злочинністю.

Особливості поширення наркоманії і злочинності в Україні.

Головні міжнародні конвенції з контролю над наркотиками / злочинністю. Міжнародні організації у сфері контролю над наркотиками / злочинністю. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми наркоманії та злочинності.

Глобальна сировинна проблема.

Сутність та причини глобальної сировинної проблеми. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок з іншими глобальними проблемами. Роль непаливних мінеральних ресурсів у розвитку і прогресі людського суспільства.

Проблема вичерпності мінеральних ресурсів. Історична, фізична, економічна, екологічна межі вичерпності мінеральних ресурсів. Прогнози щодо швидкого вичерпання мінеральних ресурсів у перших доповідях Римського клубу.

Суспільно-географічні аспекти сировинної проблеми. Особливості географії запасів, видобутку і споживання непаливних мінеральних ресурсів у глобальному вимірі. Забезпеченість головними видами непаливних мінеральних ресурсів. Рівень внутрішнього споживання непаливних мінеральних ресурсів в макрорегіонах і країнах. Типологія макрорегіонів за співвідношенням виробництва і споживання головних видів непаливних ресурсів.

Вплив сировинного чинника на політичну нестабільність та збройні конфлікти.

Оптимістичні та песимістичні прогнози щодо оцінки запасів непаливних мінеральних ресурсів. Сировинна криза та її наслідки. Шляхи вирішення глобальної сировинної проблеми. Проблема раціонального ресурсоспоживання як один із напрямів вирішення глобальної сировинної проблеми.

Глобальна енергетична проблема.

Глобальна енергетична проблема та її роль у загостренні енергетичної ситуації у світі на початку XXI ст. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок з іншими глобальними проблемами.

Суспільно-географічні аспекти глобальної енергетичної проблеми. Особливості географії запасів енергетичних ресурсів у світі. Традиційні й альтернативні джерела енергії. Рівень

виробництва і споживання енергетичних ресурсів у глобальному і макрорегіональному вимірах. Динаміка споживання первинних джерел енергії у світі упродовж XX ст. і на початку XXI ст. Тенденції щодо споживання первинних джерел енергії. Структура споживання первинних джерел енергії. Причини відновлення ролі кам'яного вугілля.

Забезпеченість енергетичними ресурсами на глобальному та макрорегіональному рівнях. Головні експортно-імпорتنі потоки енергетичних ресурсів. Динаміка цін на енергоносії та причини «стрибків» / «падіння» цін у певні роки. Типологія макрорегіонів за співвідношенням виробництва і споживання енергетичних ресурсів.

Головні підходи до забезпечення енергетичної безпеки на глобальному рівні. Довгостроковий прогноз розвитку світової енергетики. Прогнозні сценарії розвитку світової енергетики МЕА.

Місце України в глобальній енергетичній проблемі.

Глобальна продовольча проблема.

Сутність і причини глобальної продовольчої проблеми. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Суспільно-географічні аспекти продовольчої проблеми.

Продовольча ситуація у світі упродовж XX ст. Ступінь впливу різних чинників на продовольчу ситуацію у світі на початку XXI ст. Просторові тенденції продовольчої ситуації в макрорегіонах та країнах різного типу. Кількісні і якісні параметри продовольчої ситуації. Калорійність харчування. Збалансованість харчування. Рівень задоволення потреб в харчуванні. Абсолютний і відносний голод. Недоїдання. Банки їжі. Переїдання. Типологія країн за рівнем продовольчого забезпечення. Регіональні типи харчування.

Продовольча безпека. Світова продовольча безпека. Національна продовольча безпека. Торгівля продовольчими товарами. Країни-експортери та імпортери продовольчих товарів. Шляхи покращення продовольчої безпеки.

Організаційно-технологічна трансформація сільського господарства. «Зелена революція». «Синя економіка». Продовольча допомога як один з елементів продовольчої безпеки. Країни-донори, країниреципієнти продовольчої допомоги.

Інфраструктура продовольчої безпеки. Організація ООН з питань продовольства і сільського господарства (ФАО) та її значення у розв'язанні продовольчої проблеми. Система міжнародної продовольчої безпеки. Комітет Всесвітньої продовольчої безпеки. Комітет з політики і програм продовольчої допомоги при ООН. Конвенція з продовольчої допомоги. Міжнародний надзвичайний продовольчий резерв.

Глобальна проблема сталого розвитку.

Етимологія поняття «сталий розвиток». Багатозначність термінологічного поєднання у науковій літературі і документах міжнародних організацій. Сталий розвиток як нова парадигма людської цивілізації. Принципи сталого розвитку людської цивілізації.

Місце концепції сталого розвитку у сучасній глобалістиці і глобальному прогнозуванні. Зв'язок з теоріями «межі росту» і «сталий ріст». «Побудова сталого суспільства» (Л. Браун, 1981). Міждисциплінарний характер концепції. Нові зв'язки між глобальною економікою і глобальною екологією. Антропоцентричне й екоцентричне трактування концепції «сталого розвитку».

Аспекти «сталого розвитку» цивілізації: філософський, політичний, демографічний, соціальний, економічний, екологічний. Завдання концепції сталого розвитку цивілізації. Пожвавлення росту економіки. Зміна якості росту економіки. Задоволення основних потреб людства в харчуванні, енергії, чистій воді, санітарії. Забезпечення сталого росту населення. Збереження природних ресурсів. Переорієнтація технологій. Попередження кризових ситуацій.

Ключова роль ООН та її спеціалізованих організацій в розробці стратегії «сталого росту». Міжнародні конференції і програми як інструмент співробітництва. Стокгольмська конференція з навколишнього середовища (1972) і формування системи Міжнародного природоохоронного співробітництва (МПС). Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП): основні завдання і напрями діяльності. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку (ЮНСЕД) в Ріо-деЖанейро (1992) і створення Комісії сталого розвитку. Кодекс поведінки держав в умовах загострення глобальних екологічних проблем. Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002). Значення міжнародних інституцій та міжнародного співробітництва у формуванні політики сталого розвитку.

Глобальна проблема тероризму.

Поняття про тероризм. Співвідношення термінів терор і тероризм. Наукові підходи терологів до трактування тероризму. Міжнародний тероризм. Транснаціональний тероризм. Новий тероризм. Види тероризму. Домінування державного тероризму на початку XX ст. Поширення політичного тероризму у другій половині XX ст. Етнічний і релігійний тероризм наприкінці XX ст. Нові види

тероризму на початку ХХІ ст. Економічний тероризм. Екологічний тероризм. Інформаційний тероризм.

Географія основних видів тероризму. Форми терористичної діяльності. Революційний і контрреволюційний тероризм. Фізичний і духовний тероризм. Селективний і масовий тероризм. Провокаційний і кримінальний тероризм. Індивідуальні прояви терористичної діяльності. Головні суб'єкти та об'єкти терористичної діяльності.

Особливості організаційної структури нинішніх терористичних організацій. Найактивніші терористичні організації та їхня діяльність. Географія терористичних атак. Найпоширеніші види терористичних атак. Активізація терористичної діяльності на початку ХХІ ст. Причини терористичної діяльності. Особливості поведінки різних країн під час терористичних актів. Наслідки терористичної діяльності. Тенденції терористичної діяльності. Моделі протистояння світового співтовариства з міжнародним тероризмом. Антитерористичні міжнародні конвенції ООН. Інститут глобального співробітництва у боротьбі з тероризмом.

Глобальна проблема формування нового світового порядку.

Співвідношення понять: «міжнародний порядок», «світовий порядок», «новий світовий порядок». Особливості актуального світового порядку.

Глобальне управління. Наукові підходи до трактування категорії «глобальне управління» українських та закордонних вчених. Суб'єкти глобального управління. Структура сучасної системи глобального управління. Геополітична модель світу. Однополюсна геополітична модель. Двополюсна геополітична модель. Багатополюсна геополітична модель.

Роль формальних і неформальних міжнародних організацій у формуванні світоустрою у ХХІ ст.

Напрями трансформації актуального світового порядку. Концепції нового світового порядку. Оптимістично-ліберальна концепція Ф. Фукуями. Концепція «зіткнення цивілізацій» З. Бжезінського. Двополюсна концепція «Північ—Південь».

Регіональні об'єднання як перехідна ланка до нового світового порядку.

«Саміт тисячоліття» ГА ООН та його вплив на створення моделей нового світового порядку.

Тематика практичних занять

- Глобальні проблеми: класифікація та наукові підходи до трактування.
- Глобальний індекс миру.
- Проблема війни та миру.
- Глобальна демографічна проблема.
- Глобальна проблема урбанізації.
- Проблема наркоманії та злочинності.
- Проблема міграції населення та біженців
- Проблема збереження здоров'я населення
- Глобальна сировинна проблема
- Глобальна енергетична проблема
- Глобальна проблема голоду та переїдання.
- Глобальна екологічна проблема.
- Глобальна проблема тероризму.
- Типологія країн за індексом багатовимірної бідності.
- Глобальна проблема формування нового світового порядку.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія № ____, навчальний корпус № __ вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, співбесіди з лектором, написання контрольної роботи. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на

практичних заняттях, контрольною роботою, співбесідою з лектором та екзаменом.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття. Кожна усна відповідь студентів на практичному занятті (60) оцінюється за чотирибальною шкалою (наприклад, оцінками «4», «3», «2», «1»):

- «4» - студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «3» - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

- «2» - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «1» - студент не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Контрольна робота (30) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Співбесіда з лектором (10) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Семестрова підсумкова оцінка у семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Види запланованих робіт	Кількість балів за семестр	Екзамен
Усні відповіді на практичних заняттях	60	-
Контрольна робота	30	-
Співбесіда з лектором	10	-
Усього за семестр	100	100
Коефіцієнт перерахунку	0,6	0,4

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та екзамену. Результати як поточного так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з коефіцієнтами погодження за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 * S_{\text{ном}} + 0,4 * S_{\text{нідс}}$$

де $S_{\text{ном}}$ – кількість балів за поточний контроль у семестрі,

$S_{\text{нідс}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Питання до екзамену

1. Критерії глобальності.
2. Наукові підходи до трактування глобальних проблем.
3. Суспільно-географічні аспекти глобальних проблем.
4. Роль Римського клубу, міжнародних організацій, закордонних і українських вчених у дослідженні глобальних проблем.
5. Критерії класифікації глобальних проблем.
6. Ліквідація загрози планетарної військової катастрофи як умова вирішення глобальних проблем. Еволюція поглядів на війну та її причини.
7. Особливості сучасного мілітаризму. Військовий потенціал.
8. Військові витрати. Навантаження військових витрат на економіку та населення.
9. Ранжування країн світу за військовим потенціалом. Військовий потенціал глобальних лідерів початку XXI ст., регіональних держав, України.

10. Ракетно-ядерна та інша зброя масового знищення. Еволюція поглядів на роль ядерної зброї.
11. Типологія країн за ознакою нерозповсюдження ядерної зброї. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї.
12. Проблема збереження миру. Концепція позитивного миру.
13. Проблема збереження миру. Концепція негативного миру.
14. Проект глобального індексу миру. Місце України в рейтингу глобального індексу миру.
15. Глобальна демографічна проблема та її місце в ієрархії глобальних проблем.
16. Ретроспективний аналіз динаміки населення від найдавніших часів.
17. Прогноз чисельності населення. Просторові тенденції природного відтворення населення.
18. Причини старіння населення. Прогноз старіння населення.
19. Концепція демографічного переходу. Етапи демографічного переходу у макрорегіонах і різних типах країн.
20. Демографічна політика. ООН і розробка політики сталого демографічного розвитку.
21. Ступінь впливу різних чинників на формування міграційних потоків та потоків вимушених переселенців.
22. Загрози та виклики перед суспільством виїзду / приїзду мігрантів / біженців.
23. Регіональні відмінності прояву глобальної проблеми міграції населення та біженців.
24. Напрями та обсяги міграційних потоків. Типологія країн за розвитком міграційних процесів населення.
25. Геопросторові особливості у внутрішньому переміщенні осіб в Україні.
26. Міжнародні організації у сфері контролю міграції і біженців. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми міграції та біженців.
27. Індикатори та показники стану здоров'я населення країн світу. Методика обчислення стану здоров'я населення країн світу.
28. Геопросторові особливості стану здоров'я населення в макрорегіонах та країнах різного типу. Типологія країн за станом здоров'я населення.
29. Особливості державної політики в області охорони здоров'я в країнах світу та її вплив на рівень захворюваності.
30. Причини незадовільного стану здоров'я населення в країнах, що розвиваються.
31. Поняття хвороб цивілізації.
32. Шляхи подолання сучасних тенденцій погіршення здоров'я населення світу.
33. Диференціація у розподілі міського населення між макрорегіонами.
34. Типологія країн за рівнем урбанізації. Найбільші агломерації світу.
35. Глобальні міста як головні центри світу.
36. Мережа глобальних міст та її вплив на формування нового рівня взаємодії у глобальному вимірі.
37. Шляхи вирішення глобальної проблеми урбанізації.
38. Причини, які впливають на зростання наркоманії у світі. Взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами.
39. Динаміка і географія культивування / виробництва наркотичних речовин у світі. Головні маршрути транспортування наркотиків у світі.
40. Структура споживання наркотичних засобів в макрорегіонах та країнах.
41. Індекс злочинності. Особливості геопросторової організації країн за індексом злочинності.
42. Кіберзлочинність.
43. Особливості поширення наркоманії і злочинності в Україні.
44. Міжнародні організації у сфері контролю над наркотиками / злочинністю. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми наркоманії та злочинності.
45. Проблема вичерпності мінеральних ресурсів. Історична, фізична, економічна, екологічна межі вичерпності мінеральних ресурсів.
46. Особливості географії запасів, видобутку і споживання непаливних мінеральних ресурсів у глобальному вимірі.
47. Забезпеченість головними видами непаливних мінеральних ресурсів.
48. Рівень внутрішнього споживання непаливних мінеральних ресурсів в макрорегіонах і країнах.
49. Вплив сировинного чинника на політичну нестабільність та збройні конфлікти.
50. Оптимістичні та песимістичні прогнози щодо оцінки запасів непаливних мінеральних ресурсів.
51. Особливості географії запасів енергетичних ресурсів у світі. Традиційні й альтернативні джерела енергії.

52. Рівень виробництва і споживання енергетичних ресурсів у глобальному і макрорегіональному вимірах.
53. Тенденції щодо споживання первинних джерел енергії. Структура споживання первинних джерел енергії.
54. Забезпеченість енергетичними ресурсами на глобальному та макрорегіональному рівнях.
55. Головні підходи до забезпечення енергетичної безпеки на глобальному рівні. Довгостроковий прогноз розвитку світової енергетики.
56. Місце України в глобальній енергетичній проблемі.
57. Сутність і причини глобальної продовольчої проблеми.
58. Просторові тенденції продовольчої ситуації в макрорегіонах та країнах різного типу.
59. Типологія країн за рівнем продовольчого забезпечення. Регіональні типи харчування.
60. Світова продовольча безпека.
61. Шляхи покращення продовольчої безпеки.
62. Організаційно-технологічна трансформація сільського господарства. «Зелена революція». «Синя економіка».
63. Країни-донори, країни реципієнти продовольчої допомоги.
64. Система міжнародної продовольчої безпеки. Комітет Всесвітньої продовольчої безпеки. Міжнародний надзвичайний продовольчий резерв.
65. Сталий розвиток як нова парадигма людської цивілізації. Принципи сталого розвитку людської цивілізації.
66. Місце концепції сталого розвитку у сучасній глобалістиці і глобальному прогнозуванні.
67. Нові зв'язки між глобальною економікою і глобальною екологією.
68. Антропоцентричне й екоцентричне трактування концепції «сталого розвитку».
69. Аспекти «сталого розвитку» цивілізації: філософський, політичний, демографічний, соціальний, економічний, екологічний.
70. Завдання концепції сталого розвитку цивілізації.
71. Пожвавлення росту економіки. Зміна якості росту економіки.
72. Задоволення основних потреб людства в харчуванні, енергії, чистій воді, санітарії.
73. Забезпечення сталого росту населення.
74. Збереження природних ресурсів. Переорієнтація технологій.
75. Попередження кризових ситуацій.
76. Значення міжнародних інституцій та міжнародного співробітництва у формуванні політики сталого розвитку.
77. Поняття про тероризм. Нові види тероризму на початку XXI ст.
78. Географія основних видів тероризму. Форми терористичної діяльності.
79. Головні суб'єкти та об'єкти терористичної діяльності.
80. Найактивніші терористичні організації та їхня діяльність.
81. Географія терористичних атак. Найпоширеніші види терористичних атак.
82. Наслідки терористичної діяльності.
83. Антитерористичні міжнародні конвенції ООН
84. Особливості актуального світового порядку.
85. Наукові підходи до трактування категорії «глобальне управління» українських та закордонних вчених.
86. Геополітична модель світу. Однополюсна геополітична модель.
87. Двополюсна геополітична модель.
88. Багатополюсна геополітична модель.
89. Роль формальних і неформальних міжнародних організацій у формуванні світоустрою у XXI ст.
90. Регіональні об'єднання як перехідна ланка до нового світового порядку.

9. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погодженій з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Актуальные проблемы глобализации: Круглый стол «МЭиМО» // *Мировая 1. и междунар. отношения.* – 1999. – N 4. – С.37-52; N 5. – С.41-57.
2. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія України: Монографія. / О.Г. Білорус — К.: ВО «Батьківщина», 2001. — 300 с.
3. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія. / О.Г. Білорус – К.: ВО „Батьківщина”, 2001. – 300с.
4. Білорус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: Монографія. / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко— К.: МАУП, 2005/2006. — 492 с.
5. Бочан І.О. Глобальна економіка: Підручник. / І.О. Бочан, І.Р. Михасюк— К.: Знання, 2007. — 403 с.
6. Василенко И.А. Политическая глобалистика: Учебное пособие для вузов./ И.А. Василенко— М., 2000. – 360с.
7. Гаррет Н. География в диаграммах. / Н. Гаррет, К. Спенсер Пер. с англ. – М.: ООО «Изд-во Астрель»: ООО «Изд-во АСТ», 2004. – 176 с. – Сер. Оксфордские учебные пособия.
8. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / За ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2001/2002. — 733 с.
9. Глобальний конкурентний простір: Монографія / За ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2007/2008. — 680 с.
10. Глобальні трансформації і стратегії розвитку: Монографія. / За ред. О.Г. Білорус — К., 1998/2000. — 416 с.
11. Лукашевич В.М. Глобалістика : навчальний посібник / Лукашевич В.М. – [2-е видання, доповнене та виправлене]. – Львів : Новий Світ–2007. – 440 с.
12. Максаковский В.П. Географическая картина мира: В 2 кн. Кн.І: Общая характеристика мира. / В.П. Максаковский– М.: Дрофа, 2004. – 496 с.
13. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. Д.Г. Лук'яненка. — К.: КНЕУ, 2001. — 538 с.
14. Шахназаров Г. Глобализация и глобалистика – феномен и теория / Г. Шахназаров // *Pro et Contra.* – 2000. – Т. 5. – № 4. – С. 184-198.
15. Шепелев М.А. Глобалистика: Учеб. пособ. / М.А. Шепелев— Днепропетровск, ДНУ, 2001. — 144 с.
16. Книш М. Глобальні проблеми людства : навч. посібник / Мирослава Книш, Любов Котик. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. — 330 с

Викладач _____ О.І.Микитчин
Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 8 від 02 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В.Бриндзя
Підпис Ініціали та прізвище